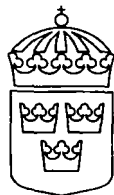


Regeringens proposition

1992/93:77

om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands



Prop.
1992/93:77

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Föredragande vid regeringssammanträdet har varit chefen för Försvarsdepartementet.

Stockholm den 15 oktober 1992

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Anders Björck

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till en ny lag som skall ersätta lagen (1974:614) om beredskapsstyrka för FN-tjänst.

Enligt förslaget utvidgas möjligheterna för regeringen att utan riksdagens hörande ställa en väpnad styrka till förfogande för fredsbevarande verksamhet utomlands.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1993.

1 Ärendet och dess beredning

Den internationella utvecklingen på senare tid har gett vid handen att internationella fredsbevarande operationer i framtiden kan komma att äga rum i nya former och under annat huvudmannaskap än, som hittills, Förenta nationernas (FN:s).

Inom Försvarsdepartementet har upprättats en promemoria med förslag till ny lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands. Enligt förslaget skall möjligheterna för regeringen att utan riksdagens hörande ställa en väpnad styrka till förfogande för internationella uppdrag utvidgas till att omfatta framställningar som görs även från annat håll än FN. Promemorian bör fogas till denna proposition som *bilaga 1*.

Promemorian har remissbehandlats. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet. I *bilaga 2* finns en förteckning över de remissinstanser som avgett remissyttranden.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 24 september 1992 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som är bifogade propositionen som *bilaga 3*.

Lagrådet har den 5 oktober 1992 yttrat sig över förslagen. Lagrådets yttrande framgår av *bilaga 4*. Lagrådets granskning har lett till vissa omformuleringar av förslaget till lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands. I övrigt har Lagrådet lämnat förslagen utan erinran.

2 Formella förutsättningar

Enligt 10 kap. 9 § första stycket regeringsformen får regeringen sätta in försvarsmakten eller en del därav vid väpnade angrepp mot riket. I övrigt får svensk väpnad styrka sättas in i strid eller sändas till ett annat land endast om riksdagen medger det (första punkten), om det är medgivet i lag som anger förutsättningarna för åtgärden (andra punkten) eller om en skyldighet att vidta åtgärden följer av internationell överenskommelse eller förpliktelse som riksdagen har godkänt (tredje punkten).

Enligt lagen (1974:614) om beredskapsstyrka för FN-tjänst, som ersatt den tidigare gällande kungörelsen (1967:18) om svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst, finns möjlighet för regeringen att efter framställning av FN:s generalsekreterare ställa personal ur den beredskapsstyrka, som enligt lagen skall finnas organiserad inom försvarsmakten, till FN:s förfogande för att delta i fredsbevarande verksamhet. Regeringen får också besluta att beredskapsstyrkan skall biträda i humanitär verksamhet utomlands.

Genom 1974 års lag regleras således dels det enligt 10 kap. 9 § första stycket regeringsformen delegeringsbara området i fråga om insättande av

väpnad styrka utomlands, dels annan användning av beredskapsstyrkan än sådan som kan betecknas som väpnad insats.

Närmare bestämmelser om hur beredskapsstyrkan skall organiseras, personalens anställning och tjänstgöring m.m. finns i förordningen (1984:309) om beredskapsstyrkan för FN-tjänst.

Av förordningen framgår bl.a. att Överbefälhavaren eller på Överbefälhavarens uppdrag Chefen för armén rekryterar, organiserar och utbildar beredskapsstyrkan samt att den som anställs i beredskapsstyrkan är skyldig att tjänstgöra utomlands.

Anställda i beredskapsstyrkan är under tid då de tjänstgör utomlands underkastade disciplinsystemet för krigsmän enligt 2 § lagen (1986:644) om disciplinförseelser av krigsmän, m.m.

Bestämmelser om förmåner till beredskapsstyrkans personal finns i förordningen (FFS 1984:31) om förmåner till anställd i beredskapsstyrkan för FN-tjänst och i övervakningskontingenten i Korea.

3 Fredsbevarande operationer

Enligt FN-stadgans artikel 42 kan säkerhetsrådet som en yttersta åtgärd i en internationell konflikt inskrida med militära operationer. En medlemsstat som efter ett sådant beslut av säkerhetsrådet anmodas att delta är skyldig att ställa väpnade styrkor till förfogande. För svenskt vidkommande är 10 kap. 9 § första stycket 3 regeringsformen tillämplig i ett sådant fall. Regeringen är alltså direkt behörig att utan hörande av riksdagen och utan tillämpning av 1974 års lag sätta in väpnad styrka utomlands.

Militära operationer i FN:s egen regi direkt grundade på artikel 42 har hittills inte förekommit. Däremot har det förekommit att medlemsstater kunnat företa väpnade insatser sanktionerade av FN. Sveriges bidrag med sjukvårdsinsatser i Koreakriget åren 1950-53 och under Gulfkriget år 1991 är exempel på svenskt deltagande i sådana internationella operationer utanför FN:s direkta regi. Under den senare konflikten mellan Irak och Kuwait år 1991 ställdes ett svenskt fältsjukhus till den brittiska regeringens förfogande i Saudiarabien. Bakgrunden var att FN i resolution 678 hade godkänt att de stater som samarbetade med Kuwait använde våld för att åstadkomma ett irakiskt tillbakadragande från kuwaitiskt territorium samt uppmanat alla medlemsstater att på lämpligt sätt stödja operationerna. Fältsjukhuset och dess personal organiserades ur beredskapsstyrkan för FN-tjänst och tillhörde därför den svenska försvarsmakten. Personalen var dock utrustad med vapen endast för självförsvar och ansågs därför inte utgöra väpnad styrka i regeringsformens mening. Regeringen var följaktligen oförhindrad att utan riksdagens hörande besluta om svenskt deltagande. Regeringens handläggning av ärendet har granskats av konstitutionsutskottet som inte funnit anledning att göra något särskilt uttalande i frågan (bet. 1990/91:KU 30 s. 60).

S.k. fredsbevarande operationer har sedan länge förekommit i FN:s regi i andra fall än sådana som regleras i artikel 42. Det saknas uttryckliga regler i FN-stadgan om sådana insatser och de har ansetts förutsätta samtycke av de

i konflikten inblandade parterna inom vars territorium de skall genomföras. Fredsbevarande operationer har genomförts på många håll i världen i FN:s regi. Sverige har deltagit flitigt i dessa fredsbevarande operationer. För närvarande ingår svensk personal i Libanon, i förutvarande Jugoslavien, på Cypern, i Mellersta Östern, i Kashmir, i Irak och Kuwait, i Afghanistan, i El Salvador, i Angola samt i Kambodja.

Sverige medverkar vidare i en insats i förutvarande Jugoslavien som kom till stånd på initiativ av de Europeiska gemenskaperna (EG) och som stöds av de stater som deltar i Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (ESK). Insatsen består av en organisation av obehäpnade övervakare. Merparten av den svenska personalen har i detta fall inte hämtats från beredskapsstyrkan utan har ställts till förfogande av den myndighet där var och en är anställd.

Till svenska engagemang utanför FN:s ram hör också deltagandet i den neutrala övervakningskommissionen i Korea.

4 Utvecklingen i Europa

I Europa har förutsättningarna för ett utvecklat och fördjupat samarbete länderna emellan på senare tid ändrats i flera hänseenden. Stora omvälvningar har ägt rum sedan först det forna östblocket frigjort sig från det sovjetiska inflytandet och sedan därefter Sovjetstaten själv upplöstes. Sedan många år och på sistone i ökad takt pågår också den ekonomiska och politiska integrationsprocessen i Europa.

Avvecklingen av den tidigare bipolära situationen har gett ökade möjligheter till internationellt samarbete men dessvärre också utrymme för aktivering av regionala och etniska motsättningar. På flera håll har våldsamma konflikter blossat upp. Det framstår som angeläget att alla möjligheter att få till stånd konfliktämmande åtgärder i sådana situationer tas till vara.

Det finns ingen formell motsättning mellan medlemskap i FN och deltagande i regionala säkerhetsarrangemang. Sådana arrangemang är önskvärda och godtas enligt artikel 52 i FN:s stadga så länge de är förenliga med FN:s ändamål och grundsatser.

ESK utgör en samarbets- och förhandlingsprocess där för närvarande 52 stater – däribland Sverige – deltar. Inom ramen för konferensen äger bl.a. förhandlingar rum om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder. Resultatet av dessa förhandlingar har tidigast kommit till uttryck i Stockholmsdokumentet, en överenskommelse om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder som ingicks i september 1986 och som för svensk del föranledde regeringen att utfärda förordningen (1988:935) om föranmälan och observation av vissa militära övningar.

Wiendokumentet 90 om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder ersatte Stockholmsdokumentet och innebar en utvidgning av samarbetsformerna mellan staterna. Wiendokumentet 90 innehåller bestämmelser om utbyte och kontroll av militär information, rapporteringsskyldighet i vissa fall, observation och inspektion av övningar m.m. De föreskrifter som behövs för svenskt vidkommande med anledning av Wiendokumentet 90 har tagits i

förordningen (1991:1256) om utbyte av militär information mellan stater m.m. som trätt i stället för 1988 års förordning.

Prop. 1992/93:77

Förhandlingar om en vidareutveckling av Wiendokumentet 90 har den 4 mars 1992 resulterat i ett nytt Wiendokument 92 som gäller från och med den 1 maj 1992. Med anledning av detta nya dokument pågår ett arbete med att ändra nyssnämnda förordning.

Vid toppmötet i Paris i november 1990 beslutades bl.a. att ett Conflict Prevention Center (CPC) skulle inrättas. Dess roll har därefter livligt diskuterats liksom möjligheterna att inom ramen för ESK skapa förutsättningar för fredsbevarande operationer med militära inslag. Ett första steg i denna riktning togs genom att ESK:s ämbetsmannakommitté uttalade sitt stöd för den av EG organiserade övervakningsinsatsen i förutvarande Jugoslavien. I övervakningsgruppen är även andra än EG:s medlemsstater representerade, däribland som nämnts Sverige.

I juli i år avslutades det fjärde uppföljningsmötet inom ESK i Helsingfors. I Helsingfordsdokumentet har ESK:s roll i fråga om krishantering och konfliktförebyggande verksamhet stärkts. De deltagande staterna har uttalat sin vilja att, i samarbete med de internationella organisationer som verkar i Europa, utveckla möjligheterna att få till stånd fredsbevarande insatser. Vidare har ESK vid Helsingforsmötet förklarats som ett regionalt säkerhetsarrangemang enligt FN:stadgans artikel 52.

5 Förslaget

Regeringens förslag: I en ny lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands ges möjlighet för regeringen att utan riksdagens hörande ställa en väpnad styrka till förfogande för fredsbevarande verksamhet utomlands – förutom på begäran av FN – efter beslut som fattats av ESK.

Promemorians förslag: Enligt förslaget får regeringen utan riksdagens hörande ställa en väpnad styrka till förfogande för fredsbevarande verksamhet utomlands, inte bara på begäran av FN, utan även på begäran av andra internationella organisationer och efter beslut som fattats inom ramen för internationellt samarbete i vilket Sverige med riksdagens godkännande deltar.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran, i vissa fall med påpekanden om behövliga följdändringar. Endast Tjänstemännens Centralorganisation och Statsanställdas Förbund har avstyrkt förslaget med motiveringen att värdet i att en svensk väpnad styrka uppträder utomlands med stöd av ett riksdagsbeslut uppväger den ringa fördröjning som en riksdagsbehandling medför.

Överbefälhavaren, Chefen för armén och Chefen för marinen har anfört att yrkesofficerare bör kunna beordras att delta i den väpnade styrkan. Värnpliktsverket har angett att verket finner det principiellt viktigt att den

väpnade styrkan såvitt gäller värnpliktig personal endast rekryteras på frivillig grund.

Skälen för regeringens förslag: Sverige har ett starkt intresse av att delta i det samarbete som förekommer inom ramen för ESK i syfte att hantera och dämpa kriser och konflikter. Det är mot bakgrund av den tidsnöd som kan råda när ställning skall tas till ett svenskt militärt deltagande angeläget att de svenska beslutsformerna – inom ramen för vad regeringsformen medger – görs så flexibla som möjligt.

Sveriges vilja att delta i samarbete inom ramen för ESK för hantering av kriser och konflikter bör komma till uttryck genom att de formella förutsättningarna för ett militärt deltagande i dessa fall blir lika smidiga och lättillämpade som de som gäller för att en väpnad styrka skall kunna ställas till förfogande efter en framställan från FN. Det delegeringsbara utrymmet enligt 10 kap. 9 § första stycket 2 regeringsformen bör därför utnyttjas på så sätt att en ny lag införs som vidgar regeringens möjligheter att ställa en väpnad styrka till förfogande även för uppdrag enligt beslut som fattats av ESK. Det finns däremot inte nu skäl att därutöver utsträcka regeringens möjlighet att ställa en väpnad styrka till förfogande för tjänstgöring utomlands.

Några remissinstanser har ansett att yrkesofficerare bör kunna beordras att delta i den väpnade styrkan. Regeringen anser dock inte att det är lämpligt att i detta lagstiftningsärende – som ju endast syftar till ett vidgat bemyndigande för regeringen att sätta in den väpnade styrkan utomlands – föreslå några ändringar vad avser det förhållandet att styrkan skall rekryteras på frivillig grund.

6 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad som nu har anförts har inom Försvarsdepartementet upprättats förslag till

1. lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands,
2. lag om ändring i brottsbalken,
3. lag om ändring i lagen (1986:644) om disciplinförseelser av krigsmän, m.m. och
4. lag om ändring i lagen (1939:727) om förbud mot uppsägning eller avskedande av arbetstagare med anledning av värnpliktstjänstgöring m.m.

Förslaget under 2 har upprättats i samråd med Justitiedepartementet.

Lagrådet har granskat lagförslagen.

7.1 Förslaget till lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands

1 §

I lagens första paragraf anges förutsättningarna för att regeringen skall få ställa en väpnad styrka till förfogande för tjänstgöring utomlands.

Enligt paragrafen utvidgas rätten för regeringen att sätta in en väpnad styrka i förhållande till vad som gäller enligt 1974 års lag på så sätt att regeringen kan göra detta även efter beslut som fattats av ESK, om syftet är att styrkan skall användas för fredsbevarande verksamhet.

Ett beslut av ESK, som inte har ställning av internationell organisation utan utgör ett organiserat samarbete mellan stater, förutsätter att de deltagande staterna, alltså även Sverige, är eniga om beslutet.

Bestämmelsen i 1974 års lag om vilken befattningshavare inom FN som är behörig att göra framställning till regeringen har tagits bort. Det behövs inte någon regel om behörigheten, utan den får prövas av regeringen med utgångspunkt från organisationens stadga eller andra regler som styr dess verksamhet.

När det gäller begreppet fredsbevarande verksamhet har detta samma betydelse som i 1974 års lag. FN:s generalsekreterare har nyligen i sin rapport "Agenda for Peace" beskrivit begreppet såsom en teknik som ökar möjligheterna att både förebygga konflikter och att skapa fred.

Det behövs ingen reglering i lag motsvarande bestämmelsen i 1974 års lag om användning av beredskapsstyrkan för hjälpverksamhet utomlands i samband med naturkatastrof eller liknande händelse. Det finns ingen begränsning i regeringsformen i fråga om regeringens möjligheter att använda militär personal, som inte utgör väpnad trupp, för humanitär verksamhet utomlands.

Lagen innehåller inget ställningstagande till hur personalen skall vara utrustad vid tjänstgöring i olika sammanhang. Endast för det fall att en styrka som skall sändas utomlands utrustats på sådant sätt att den kan betecknas som väpnad faller frågan om dess användning inom lagens tillämpningsområde.

2 §

I paragrafen anges att den personal som ingår i en väpnad styrka som används för fredsbevarande verksamhet utomlands skall anställas särskilt för detta ändamål i en utlandsstyrka inom försvarsmakten. Bestämmelsen motsvarar 4 § i 1974 års lag och utgör i likhet med den bestämmelsen en markering av att styrkan skall rekryteras på frivillig grund. Varken försvarsmaktens fast anställda personal eller värnpliktiga kan alltså beordras att ingå i styrkan (prop. 1974:50 s. 34). Däremot finns givetvis inget hinder mot att i andra sammanhang ålägga försvarsmaktens anställda personal att enligt arbetsrättsliga regler inom ramen för anställningsförhållandet och försvarsmaktens verksamhet tjänstgöra utomlands.

Användningen av annan personal än sådan som utgör väpnad trupp regle-

ras, som tidigare framhållits, inte i lagen. Det kan emellertid inte uteslutas att andra personalkategorier på motsvarande sätt som varit fallet med beredskapsstyrkan för FN-tjänst av praktiska skäl knyts till samma organisation. Det ankommer på regeringen att på motsvarande sätt som i fråga om beredskapsstyrkan enligt 1974 års lag närmare reglera anställningsförhållanden och förmåner för personalen. Därvid får ställning också tas till hur utlandsstyrkan närmare skall organiseras och om andra personalkategorier än den militära personalen skall knytas till samma utlandsstyrka.

3 §

Bestämmelsen i denna paragraf motsvarar 3 § i 1974 års lag. Vid tillkomsten av 1974 års lag angavs att en styrka om tre bataljoner motsvarade ca 3 000 man. Det framstår som lämpligt att nu direkt ange ett visst antal personer som gräns för styrkans storlek utan närmare precisering av styrkans organisatoriska uppbyggnad.

Av konstitutionellt intresse är endast antalet personer som vid varje given tidpunkt satts in för att tjänstgöra utomlands i väpnad tjänst. Det saknas därför anledning att i lag begränsa möjligheterna att därutöver anställa militär personal exempelvis för övningar i Sverige eller att anställa personal för annan verksamhet än väpnad tjänst. Beredskapsstyrkan har inte vid något tillfälle uppgått till den högsta tillåtna numerären och denna bör inte sättas högre än i dag.

7.2 Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

2 kap. 3 § brottsbalken innehåller vissa specialbestämmelser angående svensk domstols behörighet och tillämplig lag i fråga om brott begångna utom riket. Enligt tredje punkten döms efter svensk lag och vid svensk domstol, om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst. Bestämmelsen fick sin nuvarande utformning i samband med tillkomsten av lagen om disciplinförseelser av krigsmän, m.m. (prop. 1985/86:9 s. 93 ff och s. 125). Regeln har sin bakgrund i det förhållandet att militär FN-personal i brottmål på grund av överenskommelser mellan FN och de länder där fredsbevarande insatser ägt rum inte blivit underkastad någon annan domsrätt än sitt hemlands. De stater som ställt personal till FN:s förfogande har i allmänhet infört en fredsbevarande insats utomlands förbundet sig att upprätthålla en bestämd och effektiv domsrätt beträffande alla brott och förseelser såväl i som utom tjänsten. Det får förutsättas att motsvarande överväganden görs i samband med andra beslut om att ställa utlandsstyrkan till förfogande för tjänstgöring utomlands. Bestämmelsen bör därför nu ändras så att den blir tillämplig på brott begångna vid tjänstgöring utom riket av den som anställts vid försvarsmaktens särskilda utlandsstyrka.

Motsvarande följdändring bör också göras i 2 kap. 5 § som bl.a. reglerar rätten att väcka åtal för brott som förövats utom riket.

7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1986:644) om disciplinförseelser av krigsmän, m.m.

Prop. 1992/93:77

I 2 § lagen om disciplinförseelser av krigsmän, m.m. anges vilken personal som är krigsmän och på vilka lagen således är tillämplig. I sjunde punkten nämns anställda i svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst, när de tjänstgör utomlands.

1986 års lag bör nu göras tillämplig på alla som anställts vid försvarsmakten för tjänstgöring i den särskilda utlandsstyrkan, när de tjänstgör utomlands.

7.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1939:727) om förbud mot uppsägning eller avskedande av arbetstagare med anledning av värnpliktstjänstgöring m.m.

I 1 § andra stycket andra meningen anges att den som enligt frivilligt åtagande blivit tjänstgöringsskyldig vid avdelning organiserad inom krigsmakten för uppdrag hos FN inte får sägas upp eller avskedas om han har underlåtit arbetsgivaren om sitt åtagande. Lagen bör nu i stället göras tillämplig på den som blivit tjänstgöringsskyldig i utlandsstyrkan.

8 Ärendet till riksdagen

Regeringen föreslår att riksdagen antar förslagen till

1. lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands,
2. lag om ändring i brottsbalken,
3. lag om ändring i lagen (1986:644) om disciplinförseelser av krigsmän, m.m. och
4. lag om ändring i lagen (1939:727) om förbud mot uppsägning eller avskedande av arbetstagare med anledning av värnpliktstjänstgöring m.m.

1 Förslag till

Lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Regeringen får på begäran av Förenta nationerna eller enligt beslut som fattats av Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa ställa en väpnad styrka till förfogande för fredsbevarande verksamhet utomlands.

2 § Personal som skall tjänstgöra i väpnad tjänst för fredsbevarande verksamhet utomlands skall anställas särskilt för denna uppgift. Personalen skall ingå i en utlandsstyrka inom försvarsmakten.

3 § Högst tretusen personer ur utlandsstyrkan får samtidigt tjänstgöra utomlands i väpnad tjänst.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993, då lagen (1974:614) om beredskapsstyrka för FN-tjänst skall upphöra att gälla.

2 Förslag till Lag om ändring i brottsbalken

Prop. 1992/93:77

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 och 5 §§ brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹

För brott som begåtts utom riket dömes även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk domstol,

1. om brottet förövats å svenskt fartyg eller luftfartyg, så ock eljest om det begåtts i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen å sådant fartyg,

2. om brottet begåtts av någon som tillhör försvarsmakten på ett område där en avdelning av försvarsmakten befann sig eller om det begåtts av någon annan på ett sådant område och avdelningen befann sig där för annat ändamål än övning,

3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i *svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst*,

3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i *utlandsstyrkan inom försvarsmakten*,

4. om brottet förövats mot Sverige, svensk kommun eller annan menighet eller svensk allmän inrättning,

5. om brottet begåtts inom ett område som ej tillhör någon stat och förövats mot svensk medborgare, svensk sammanslutning eller enskild inrättning eller mot utlänning med hemvist i Sverige,

6. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplatsabotage, försök till sådana brott eller folkrättsbrott, eller

7. om det lindrigaste straff som i svensk lag är stadgat för brottet är fängelse i fyra år eller däröver.

5 §²

Åtal för brott, som inom riket begåtts å utländskt fartyg eller luftfartyg av utlänning som var befälhavare eller tillhörde besättningen å fartyget eller eljest medförde detsamma mot sådan utlänning eller mot utländskt intresse, må ej väckas utan att förordnande därom meddelas av regeringen eller den regeringen bemyndigat därtill.

Åtal för brott, som förövats utom riket, må väckas allenast efter förordnande som i första stycket sägs. Utan dylikt förordnande må dock åtal väckas, om brottet förövats

1. å svenskt fartyg eller luftfartyg eller i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen å sådant fartyg,

2. av någon som tillhör försvarsmakten på ett område där en avdelning av försvarsmakten befann sig,

3. vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i *svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst*,

3. vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i *utlandsstyrkan inom försvarsmakten*,

4. i Danmark, Finland, Island eller Norge eller på fartyg eller luftfartyg i reguljär trafik mellan orter belägna i Sverige eller någon av nämnda stater, eller

¹Senaste lydelse 1990:416. Ny lydelse föreslagen i prop. 1992/93:81.

²Senaste lydelse 1986:645. Ny lydelse föreslagen i prop. 1992/93:81.

5. av svensk, dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare mot svenskt intresse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

3 Förslag till

Prop. 1992/93:77

Lag om ändring i lagen (1986:644) om disciplinförseelser av krigsmän, m.m.

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1986:644) om disciplinförseelser av krigsmän, m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Följande personal är krigsmän:

1. värnpliktiga under den tid då de är tjänstgöringsskyldiga enligt värnpliktslagen (1941:967),

2. kvinnor som genomgår utbildning enligt lagen (1980:1021) om militär grundutbildning för kvinnor,

3. de som genomgår utbildning vid förberedande officersskola eller annan utbildning för att få militär anställning vid försvarsmakten,

4. hemvärnsmän under den tid då de är tjänstgöringsskyldiga,

5. de som genom krigsfrivilligavtal eller annat avtal åtagit sig att tjänstgöra frivilligt i befattningar i försvarsmaktens krigsorganisation, under den tid då de är tjänstgöringsskyldiga,

6. de som omfattas av tjänsteplikt enligt lagen (1981:292) om tjänsteplikt för hälso- och sjukvårdspersonal samt veterinärpersonal m.m. och genomgår utbildning eller övning vid försvarsmakten,

7. anställda i *svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst*, när de tjänstgör utomlands.

7. anställda i *utlandsstyrkan inom försvarsmakten*, när de tjänstgör utomlands.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

¹Senaste lydelse 1990:221.

Lag om ändring i lagen (1939:727) om förbud mot uppsägning eller avskedande av arbetstagare med anledning av värnpliktstjänstgöring m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1939:727) om förbud mot uppsägning eller avskedande av arbetstagare med anledning av värnpliktstjänstgöring m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Ej må någon sägas upp eller avskedas på grund av tjänstgöring, som åligger honom enligt värnpliktslagen (1941:967) eller som han eljest jämlikt stadgande i lag är skyldig att utföra åt det allmänna.

Ej heller må den som hör till *krigsmaktens* reservpersonal eller antagits såsom frivillig vid *krigsmakten* eller eljest enligt frivilligt åtagande blivit tjänstgöringsskyldig inom *det totala försvarets krigsorganisation* sägas upp eller avskedas med anledning av tjänstgöring som det på sådan grund åligger honom att fullgöra. Vad nu sagts skall även gälla beträffande den som enligt frivilligt åtagande blivit tjänstgöringsskyldig *vid avdelning organiserad inom krigsmakten för att ställas till Förenta nationernas förfogande* och som ofördröjligen underrättat arbetsgivaren om sitt åtagande.

Ej heller må den som hör till *försvarsmaktens* reservpersonal eller antagits såsom frivillig vid *försvarsmakten* eller eljest enligt frivilligt åtagande blivit tjänstgöringsskyldig inom *totalförsvaret* sägas upp eller avskedas med anledning av tjänstgöring som det på sådan grund åligger honom att fullgöra. Vad nu sagts skall även gälla beträffande den som enligt frivilligt åtagande blivit tjänstgöringsskyldig *i utlandsstyrkan inom försvarsmakten* och som ofördröjligen underrättat arbetsgivaren om sitt åtagande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

¹Senaste lydelse 1974:362.

Inledning

Promemorian innehåller förslag till en ny lag som skall ersätta lagen (1974:614) om beredskapsstyrka för FN-tjänst.

Enligt förslaget skall möjligheterna för regeringen att utan riksdagens hörande sända militär personal på internationella uppdrag utvidgas.

Formella förutsättningar

Enligt 10 kap. 9 § första stycket regeringsformen får regeringen sätta in försvarsmakten eller en del därav vid väpnade angrepp mot riket. I övrigt får svensk väpnad styrka sättas in i strid eller sändas till ett annat land endast om riksdagen medger det (första punkten), om det är medgivet i lag som anger förutsättningarna för åtgärden (andra punkten) eller om en skyldighet att delta i åtgärden följer av någon internationell förpliktelse som riksdagen har godkänt (tredje punkten).

Enligt lagen (1974:614) om beredskapsstyrka för FN-tjänst, som ersatt den tidigare gällande kungörelsen (1967:18) om svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst, finns möjlighet för regeringen att efter framställning av Föränta nationernas (FN:s) generalsekreterare ställa personal ur den beredskapsstyrka, som enligt lagen skall finnas organiserad inom försvarsmakten, till FN:s förfogande för att delta i fredsbevarande verksamhet. Regeringen får också besluta att beredskapsstyrkan skall biträda i humanitär verksamhet utomlands.

Genom 1974 års lag regleras således dels det enligt 10 kap. 9 § första stycket regeringsformen delegeringsbara området i fråga om insättande av väpnad styrka utomlands, dels annan användning av beredskapsstyrkan än sådan som kan betecknas som väpnad insats.

Närmare bestämmelser om hur beredskapsstyrkan skall organiseras och om anställningsvillkoren för dess personal finns i förordningen (1984:309) om beredskapsstyrkan för FN-tjänst.

Av förordningen framgår bl.a. att överbefälhavaren eller på överbefälhavarens uppdrag chefen för armén rekryterar, organiserar och utbildar beredskapsstyrkan samt att den som anställs i beredskapsstyrkan är skyldig att tjänstgöra utomlands.

Anställda i beredskapsstyrkan är under tid då de tjänstgör utomlands underkastade disciplinsystemet för krigsmän enligt 2 § lagen (1986:644) om disciplinförseelser av krigsmän, m.m.

Bestämmelser om förmåner till beredskapsstyrkans personal finns i förordningen (FFS 1984:31) om förmåner till anställd i beredskapsstyrkan för FN-tjänst och i övervakningskontingenten i Korea.

Fredsbevarande operationer

Enligt FN-stadgans artikel 42 kan säkerhetsrådet som en yttersta åtgärd i en internationell konflikt inskrida med militära operationer. En medlems-

stat som efter ett sådant beslut av säkerhetsrådet anmodas att delta är skyldig att ställa väpnade styrkor till förfogande. För svenskt vidkommande är 10 kap. 9 § första stycket 3 regeringsformen tillämplig i ett sådant fall. Regeringen är alltså direkt behörig att utan hörande av riksdagen eller tillämpning av 1974 års lag sätta in väpnad styrka utomlands.

S.k. fredsbevarande operationer har sedan länge förekommit i FN:s regi i andra fall än sådana som regleras i artikel 42. Det saknas uttryckliga regler i FN-stadgan om sådana insatser och de anses förutsätta samtycke av den stat inom vars territorium de skall genomföras. Fredsbevarande operationer har genomförts på många håll i världen i FN:s regi, exempelvis i Mellanöstern, på Cypern, i Centralamerika och i Afghanistan.

Sverige har deltagit flitigt i olika FN-operationer. För närvarande ingår svensk personal i observatörsorganisationerna i Mellersta Östern och Afghanistan, i Kashmir, i Irak och Kuwait, i Centralamerika och i Angola samt i FN-styrkorna på Cypern och i Libanon. Regeringen beslutade den 10 mars 1992 om ett svenskt engagemang i den insats som säkerhetsrådet beslutat genomföra i Jugoslavien och Kroatien.

Det finns exempel också på svenskt deltagande i internationella operationer utanför FN:s direkta regi. Under konflikten mellan Irak och Kuwait förra året ställdes ett svenskt fältsjukhus till den brittiska regeringens förfogande i Saudiarabien. Bakgrunden var att FN i resolution 678 hade godkänt att de stater som samarbetade med Kuwait använde våld för att åstadkomma ett irakiskt tillbakadragande från kuwaitiskt territorium samt uppmanat alla medlemsstater att på lämpligt sätt stödja operationerna. Fältsjukhuset och dess personal organiserades ur beredskapsstyrkan för FN-tjänst och tillhörde därför den svenska försvarsmakten. Personalen var dock utrustad med vapen endast för självförsvar och ansågs därför inte utgöra väpnad styrka i regeringsformens mening. Regeringen var följaktligen oförhindrad att utan riksdagens hörande besluta om svenskt deltagande. Regeringens handläggning av ärendet har granskats av konstitutionsutskottet som inte funnit anledning att göra något särskilt uttalande i frågan (1990/91:KU 30 s. 60).

Sverige har vidare medverkat i en insats i Jugoslavien som kom till stånd på initiativ av de Europeiska Gemenskaperna (EG) och som stöds av de stater som deltar i konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (ESK). Insatsen består av en organisation av obebäpnade övervakare. Merparten av den svenska personalen har i detta fall inte hämtats från beredskapsstyrkan utan har ställts till förfogande av den myndighet där var och en är anställd.

Utvecklingen i Europa

I Europa har förutsättningarna för ett utvecklat och fördjupat samarbete länderna emellan på senare tid ändrats i flera hänseenden. Stora omvälvningar har ägt rum sedan först det forna östblocket frigjort sig från det sovjetiska inflytandet och sedan Sovjetstaten själv upplösts. Sedan många år och på sistone i ökad takt pågår också den ekonomiska och politiska integrationsprocessen i Europa.

Avvecklingen av den tidigare bipolära situationen har gett ökade möjligheter till internationellt samarbete men dessvärre också utrymme för aktivering av regionala och etniska motsättningar. På flera håll har våldsamma konflikter blossat upp. Det framstår som angeläget att alla möjligheter att få till stånd fredsbevarande och konfliktdämpande åtgärder i sådana situationer tas till vara.

Det finns ingen formell motsättning mellan medlemskap i FN och deltagande i regionala säkerhetsarrangemang. Sådana arrangemang är önskvärda och godtas enligt artikel 52 i FN:s stadga så länge de är förenliga med FN:s ändamål och grundsatser.

ESK utgör en samarbets- och förhandlingsprocess där för närvarande 51 stater – däribland Sverige – deltar. Inom ramen för konferensen äger bl.a. förhandlingar rum om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder. Resultatet av dessa förhandlingar har kommit till uttryck i det s.k. Wiendokumentet från år 1990. Wiendokumentet 90 ersatte det s.k. Stockholmsdokumentet, en överenskommelse om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder som ingicks i september 1986 och som för svensk del föranledde regeringen att utfärda förordningen (1988:935) om föranmälan och observation av vissa militära övningar.

Wiendokumentet 90 om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder innehåller bestämmelser om utbyte och kontroll av militär information, rapporteringsskyldighet i vissa fall, observation och inspektion av övningar m.m. De föreskrifter som behövs för svenskt vidkommande med anledning av Wiendokumentet har tagits in i förordningen (1991:1256) om utbyte av militär information mellan stater m.m. som trätt i stället för 1988 års förordning.

Förhandlingar om en vidareutveckling av Wiendokumentet 90 har den 4 mars 1992 resulterat i ett nytt Wiendokument 92 som skall gälla från den 1 maj 1992.

Vid toppmötet i Paris i november 1990 beslutades bl.a. att ett Conflict Prevention Center (CPC) skulle inrättas. Dess roll har därefter livligt diskuterats liksom möjligheterna att inom ramen för ESK skapa förutsättningar för fredsbevarande operationer med militära inslag. Ett första steg i denna riktning togs genom att ESK:s ämbetsmannakommitté uttalade sitt stöd för den av EG organiserade övervakningsinsatsen i Jugoslavien. I övervakningsgruppen är även andra än EG:s medlemsstater representerade, däribland som nämnts Sverige.

I mars i år började det fjärde uppföljningsmötet inom ESK i Helsingfors. En av de större frågor som kommer att behandlas vid mötet är hur ESK:s roll i fråga om krishantering skall kunna utvecklas och hur dess förmåga att medverka i konfliktförebyggande verksamhet skall kunna stärkas.

Det kan för närvarande inte bedömas i vilka former internationella fredsbevarande operationer med militära inslag kan komma att organiseras i framtiden. Sverige har ett starkt intresse av att, oavsett vilken internationell organisation som står som huvudman för operationerna, delta i det samarbete som förekommer i syfte att hantera och dämpa kriser och konflikter i Europa.

Det är mot bakgrund av den tidsnöd som kan råda när ställning skall tas

till ett svenskt deltagande angeläget att de svenska beslutsformerna – inom ramen för vad regeringsformen medger – görs så flexibla som möjligt.

Prop. 1992/93:77

Bilaga 1

Förslaget

Sveriges vilja att delta i internationellt samarbete för hantering av kriser och konflikter bör komma till uttryck genom att de formella förutsättningarna för ett militärt deltagande görs så smidiga och lättillämpade som möjligt. Det delegeringsbara utrymmet enligt 10 kap. 9 § första stycket 2 regeringsformen bör därför utnyttjas på så sätt att en ny lag införs som ger regeringen vidgade möjligheter att ställa en väpnad styrka till förfogande för internationella uppdrag. Ett lagförslag har fogats som bilaga till denna promemoria.

I den nya lagen bör inte särskilt anges vilka internationella organisationer eller vilka av deras institutioner som är behöriga att begära bistånd direkt av den svenska regeringen. Utvecklingen i Europa är nu så dynamisk att det inte kan förutsägas hur det internationella samarbetet kommer att organiseras.

Riksdagen skall enligt 10 kap. 2 § regeringsformen godkänna internationella överenskommelser av större vikt. Härigenom samt genom den behandling i utrikesnämnden som enligt 10 kap. 6 § regeringsformen föreskrivs i fråga om utrikes regeringsärenden av större vikt torde kravet på parlamentarisk kontroll över regeringens beslut om att sända väpnade styrkor utomlands vara tillräckligt tillgodosett.

Specialmotivering

1 §

I lagens första paragraf anges förutsättningarna för att regeringen skall få ställa en väpnad styrka till förfogande för tjänstgöring utomlands.

Enligt paragrafen utvidgas regeringens bemyndigande att sätta in en väpnad styrka i förhållande till vad som gällt enligt 1974 års lag. Regeringen är enligt paragrafen behörig att på framställning från vilken som helst internationell organisation, i vilken Sverige är medlem, själv pröva om en väpnad styrka skall ställas till förfogande, om syftet med framställningen är att styrkan skall användas för fredsbevarande eller konfliktdämpande verksamhet. Även om de formella förutsättningarna för ett regeringsbeslut på detta sätt blir mer flexibla kan svenskt deltagande i internationell fredsbevarande verksamhet antas även i framtiden komma i fråga framför allt i FN:s regi.

Med hänsyn till att framställningar om svensk militär medverkan i fredsbevarande eller konfliktdämpande operationer kan komma att göras även inom ramen för ESK, som inte har ställning av internationell organisation utan utgör ett organiserat samarbete mellan stater, har paragrafen formulerats så att det blir möjligt för regeringen att bifalla även sådana framställningar utan riksdagens hörande. Det skall här framhållas att ett beslut inom ramen för ESK förutsätter att de deltagande staterna, alltså även Sverige, är eniga om beslutet.

Det behövs ingen lagreglering i fråga om vilket organ eller vilken befatt-

ningshavare inom en internationell organisation som är behörig att göra framställning till regeringen. Behörigheten får prövas av regeringen med utgångspunkt från organisationens stadga eller andra regler som styr dess verksamhet.

Det behövs heller ingen reglering som motsvarar bestämmelsen i 1974 års lag om användning av beredskapsstyrkan för hjälpverksamhet utomlands i samband med naturkatastrof eller liknande händelse. Det finns ingen grundlagsenlig begränsning i fråga om regeringens möjligheter att använda militär personal för humanitär verksamhet utomlands.

Lagen innehåller inget ställningstagande till hur personalen skall vara utrustad vid tjänstgöring i olika sammanhang. Endast för det fall att en styrka som skall sändas utomlands utrustats på sådant sätt att den kan betecknas som väpnad faller frågan om dess användning inom lagens tillämpningsområde.

2 §

I andra paragrafen anges att den personal som ingår i väpnad styrka som används för utrikes tjänstgöring skall anställas särskilt för detta ändamål. Bestämmelsen motsvarar 4 § i 1974 års lag och utgör i likhet med den bestämmelsen en markering av att styrkan skall rekryteras på frivillig grund. Varken försvarsmaktens fast anställda personal eller värnpliktiga kan alltså beordras att ingå i styrkan (prop. 1974:50 s. 34). Däremot finns givetvis inget hinder mot att i andra sammanhang ålägga försvarsmaktens anställda personal att enligt vanliga arbetsrättsliga regler inom ramen för anställningsförhållandet och försvarsmaktens verksamhet tjänstgöra utomlands.

Det ankommer på regeringen att på motsvarande sätt som i fråga om beredskapsstyrkan enligt 1974 års lag närmare reglera anställningsförhållanden och förmåner för personalen.

3 §

Bestämmelsen i tredje paragrafen motsvarar 3 § i 1974 års lag. Beredskapsstyrkan har inte vid något tillfälle uppgått till den högsta tillåtna numerären och denna bör inte sättas högre än i dag. Vid tillkomsten av 1974 års lag angavs att en styrka om tre bataljoner motsvarade ca 3 000 man. Det framstår som lämpligt att nu ange detta antal personer som gräns för styrkans storlek utan närmare precisering av styrkans organisatoriska uppbyggnad.

Av konstitutionellt intresse är endast antalet personer som vid varje given tidpunkt satts in för att tjänstgöra utomlands. Det saknas anledning att i lag begränsa möjligheterna att därutöver anställa personal exempelvis för övningar eller för administrativa göromål i Sverige.

Förslag till
Lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands

Prop. 1992/93:77
Bilaga till
promemorian

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Regeringen får på begäran av en internationell organisation, i vilken Sverige är medlem, eller efter beslut som fattats inom ramen för internationellt samarbete, i vilket Sverige med riksdagens godkännande deltar, ställa en väpnad styrka till förfogande för fredsbevarande eller konfliktväpnande verksamhet utomlands.

2 § Styrkan skall bestå av personal som anställts vid försvarsmakten särskilt för denna uppgift.

3 § Högst tretusen personer ur styrkan får samtidigt tjänstgöra utomlands.

Denna lag träder i kraft den , då lagen (1974:614) om beredskapsstyrka för FN-tjänst skall upphöra att gälla.

Förteckning över remissinstanser som avgett yttrande över promemorian

Prop. 1992/93:77
Bilaga 2

1. Justitiekanslern
2. Rikspolisstyrelsen
3. Utrikesdepartementets ESK-sekretariat
4. Överbefälhavaren
5. Chefen för armén
6. Chefen för marinen
7. Chefen för flygvapnet
8. Försvarets civilförvaltning
9. Försvarets sjukvårdsstyrelse
10. Värnpliktsverket
11. Arméstabens FN-avdelning
12. Statens arbetsgivarverk
13. Tjänstemännens Centralorganisation
14. Statsanställdas Förbund

1 Förslag till

Lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Regeringen får på begäran av Förenta nationerna eller efter beslut som fattats inom ramen för Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa ställa en väpnad styrka till förfogande för fredsbevarande verksamhet utomlands.

2 § Personal som skall ingå i en väpnad styrka för fredsbevarande verksamhet utomlands skall anställas särskilt för denna uppgift i en utlandsstyrka inom försvarsmakten.

3 § Högst tretusen personer ur utlandsstyrkan får samtidigt tjänstgöra utomlands i väpnad tjänst.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993, då lagen (1974:614) om beredskapsstyrka för FN-tjänst skall upphöra att gälla.

2 Förslag till Lag om ändring i brottsbalken

Prop. 1992/93:77
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 och 5 §§ brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹

För brott som begåtts utom riket dömes även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk domstol,

1. om brottet förövats å svenskt fartyg eller luftfartyg, så ock eljest om det begåtts i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen å sådant fartyg,

2. om brottet begåtts av någon som tillhör försvarsmakten på ett område där en avdelning av försvarsmakten befann sig eller om det begåtts av någon annan på ett sådant område och avdelningen befann sig där för annat ändamål än övning,

3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i *svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst*,

3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i *utlandsstyrkan inom försvarsmakten*,

4. om brottet förövats mot Sverige, svensk kommun eller annan menighet eller svensk allmän inrättning,

5. om brottet begåtts inom ett område som ej tillhör någon stat och förövats mot svensk medborgare, svensk sammanslutning eller enskild inrättning eller mot utlänning med hemvist i Sverige,

6. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplatssabotage, försök till sådana brott eller folkrättsbrott, eller

7. om det lindrigaste straff som i svensk lag är stadgat för brottet är fängelse i fyra år eller däröver.

5 §²

Åtal för brott, som inom riket begåtts å utländskt fartyg eller luftfartyg av utlänning som var befälhavare eller tillhörde besättningen å fartyget eller eljest medförde detsamma mot sådan utlänning eller mot utländskt intresse, må ej väckas utan att förordnande därom meddelas av regeringen eller den regeringen bemyndigat därtill.

Åtal för brott, som förövats utom riket, må väckas allenast efter förordnande som i första stycket sägs. Utan dylikt förordnande må dock åtal väckas, om brottet förövats

1. å svenskt fartyg eller luftfartyg eller i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen å sådant fartyg,

2. av någon som tillhör försvarsmakten på ett område där en avdelning av försvarsmakten befann sig,

3. vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i *svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst*,

3. vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i *utlandsstyrkan inom försvarsmakten*,

4. i Danmark, Finland, Island eller Norge eller på fartyg eller luftfartyg i reguljär trafik mellan orter belägna i Sverige eller någon av nämnda stater, eller

¹Senaste lydelse 1990:416.

²Senaste lydelse 1986:645.

5. av svensk, dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare mot svenskt intresse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

3 Förslag till Lag om ändring i lagen (1986:644) om disciplinförseelser av krigsmän, m.m.

Prop. 1992/93:77
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1986:644) om disciplinförseelser av krigsmän, m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Följande personal är krigsmän:

1. värnpliktiga under den tid då de är tjänstgöringsskyldiga enligt värnpliktslagen (1941:967),
2. kvinnor som genomgår utbildning enligt lagen (1980:1021) om militär grundutbildning för kvinnor,
3. de som genomgår utbildning vid förberedande officersskola eller annan utbildning för att få militär anställning vid försvarsmakten,
4. hemvärnsmän under den tid då de är tjänstgöringsskyldiga,
5. de som genom krigsfrivilligavtal eller annat avtal åtagit sig att tjänstgöra frivilligt i befattningar i försvarsmaktens krigsorganisation, under den tid då de är tjänstgöringsskyldiga,
6. de som omfattas av tjänsteplikt enligt lagen (1981:292) om tjänsteplikt för hälso- och sjukvårdspersonal samt veterinärpersonal m.m. och genomgår utbildning eller övning vid försvarsmakten,
7. anställda i *svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst*, när de tjänstgör utomlands.
7. anställda i *utlandsstyrkan inom försvarsmakten*, när de tjänstgör utomlands.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

¹Senaste lydelse 1990:221.

4 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1939:727) om förbud mot
uppsägning eller avskedande av arbetstagare med anledning
av värnpliktstjänstgöring m.m.

Prop. 1992/93:77
Bilaga 3

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1939:727) om förbud mot uppsägning eller avskedande av arbetstagare med anledning av värnpliktstjänstgöring m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Ej må någon sägas upp eller avskedas på grund av tjänstgöring, som åligger honom enligt värnpliktslagen (1941:967) eller som han eljest jämlikt stadgande i lag är skyldig att utföra åt det allmänna.

Ej heller må den som hör till krigsmaktens reservpersonal eller antagits såsom frivillig vid krigsmakten eller eljest enligt frivilligt åtagande blivit tjänstgöringsskyldig inom *det totala försvarets krigsorganisation* sägas upp eller avskedas med anledning av tjänstgöring som det på sådan grund åligger honom att fullgöra. Vad nu sagts skall även gälla beträffande den som enligt frivilligt åtagande blivit tjänstgöringsskyldig *vid avdelning organiserad inom krigsmakten för att ställas till Förenta nationernas förfogande* och som ofördröjligen underrättat arbetsgivaren om sitt åtagande.

Ej heller må den som hör till *försvarsmaktens* reservpersonal eller antagits såsom frivillig vid *försvarsmakten* eller eljest enligt frivilligt åtagande blivit tjänstgöringsskyldig inom *totalförsvaret* sägas upp eller avskedas med anledning av tjänstgöring som det på sådan grund åligger honom att fullgöra. Vad nu sagts skall även gälla beträffande den som enligt frivilligt åtagande blivit tjänstgöringsskyldig *i utlandsstyrkan inom försvarsmakten* och som ofördröjligen underrättat arbetsgivaren om sitt åtagande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993.

¹Senaste lydelse 1974:362.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1992-10-05

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Hamdahl, justitierådet Hans-Gunnar Solerud, regeringsrådet Anders Swartling.

Enligt protokollet vid regeringssammanträde den 24 september 1992 har regeringen på hemställan av statsrådet Hellsvik beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands, m.m.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Thomas Johansson.

Lagrådet föreslår att 1 och 2 §§ *förslaget till lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands* redigeras om och får den lydelse som framgår av bilaga till lagrådets protokoll.

Övriga lagförslag lämnas utan erinran.

Lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands

Prop. 1992/93:77
Bilaga till lagrådets
protokoll 1992-10-05

1§

Regeringen får på begäran av Förenta nationerna eller enligt beslut som fattats av Konferensen om säkerhet och samarbete i Europa ställa en väpnad styrka till förfogande för fredsbevarande verksamhet utomlands.

2§

Personal som skall tjänstgöra i väpnad tjänst för fredsbevarande verksamhet utomlands skall anställas särskilt för denna uppgift. Personalen skall ingå i en utlandsstyrka inom försvarsmakten.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 oktober 1992

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidsson, Könberg, Odell, Unckel, Ask

Statsrådet Björck anmäler fråga om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands.

Regeringen beslutar att genom proposition lämna förslag till riksdagen om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands i enlighet med bilagan till detta protokoll.

Ur protokollet:

Maud Melin

Innehåll

Propositionens huvudsakliga innehåll.....	1
1. Ärendet och dess beredning	2
2. Formella förutsättningar	2
3. Fredsbevarande operationer	3
4. Utvecklingen i Europa.....	4
5. Förslaget.....	5
6. Upprättade lagförslag.....	6
7. Specialmotivering	7
7.1 Förslaget till lag om väpnad styrka för tjänstgöring utom- lands	7
7.2 Förslaget till lag om ändring i brottsbalken.....	8
7.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1986:644) om disci- plinförseelser av krigsmän, m.m.	9
7.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1939:727) om förbud mot uppsägning eller avskedande av arbetstagare med anledning av värnpliktsutbildning m.m.....	9
8. Ärendet till riksdagen	9
9. Propositionens lagförslag.....	10
Bilaga 1 PM ang. lag om väpnad styrka för tjänstgöring utomlands	15
Bilaga 2 Förteckning över remissinstanser som avgett yttrande över promemorian.....	21
Bilaga 3 Lagrådsremissens lagförslag	22
Bilaga 4 Lagrådets yttrande	27
Utdrag ur regeringsprotokollet 1992-10-15.....	29